

MAMEN SANČES

SREĆA JE
PITI ČAJ
S TOBOM

Prevela sa španskog
Gordana Mihajlović

■ Laguna ■

Naslov originala

María del Carmen Sánchez Pérez

LA FELICIDAD ES UN TÉ CONTIGO

Copyright © Espasa Libros S.L.U. 2013

Avda. Diagonal, 662-664, 08034 Barcelona

Translation copyright © 2022 za srpsko izdanje, LAGUNA

Za Maru, moju prijateljicu, tvoj roman

Kancelarija inspektora Mančega nije bila kancelarija u pravom smislu te reči, pre je to bila prozračna sala podeljena na više četvorougona razdvojenih tankim gips-kartonskim pločama, veoma praktičnim, doduše, gde je svako imao slobodu da izradi sopstveni kolaž od novinskih isečaka, fotografija, ceduljica s hitnim porukama, božićnih čestitki, policijskih izveštaja i spiskova telefona restorana koji vrše dostavu na kućnu adresu. Raspored je dosta podsećao na raspored kabina za probanje u nekim tržnim centrima u kojima se neizbežno, budući da nemaju plafon niti ikakav sistem zvučne izolacije, mogu čuti užasno nesmotreni komentari o različitim vrstama voća i suhomesnatih proizvoda s kojima se može uporediti ženska anatomija oblikovana previše tesnim pantalonama. Razlika se sastojala u tome što su ovde, umesto estetskih katastrofa, kolale teme drugačije prirode; više su pominjani nasilje i rđavo postupanje, krađe sa zastrašivanjem, obijanja bankomata ili ulične tuče. Reči kao što su „prijava“, „optužba, „sudski proces“ i „zatvorska kazna“ skakale su iz jednog boksa u drugi poput buva u kužnom dušeku.

Ni prezime mu nije bilo Mančego, međutim, inspektor, čije je pravo ime i prezime glasilo Alonso Handaliljo, zanosio se idejom da liči na Don Kihota ne samo zbog podudarnosti imena nego i po besmrtnim junačkim podvizima – uprkos tome što u njegovoj radnoj biografiji dosad nije postojao nijedan vredan pomena – i iz tog razloga je uzeo pseudonim Mančego* u dve-tri operacije na terenu u kojima je sude-
lovao. Kako su divno zvučala ta tri sloga praćena zvucima voki-tokija u pozadini!

Ponekad se on, čovek od akcije kao što se videlo po tr-
bušini koju je u poslednje vreme puštao, žalio na život bez
fizičke aktivnosti na koji ga je primoravao udoban kance-
larijski posao u policijskoj stanici u četvrti gde je poslat na
dan kada je napunio pedesetu i postao izuzet od patroliranja
ulicama Madrida. Čeznuo je za naletom adrenalina koji je
doživljavao za volanom službenog automobila sa sirenom
uključenom do daske i sa zvučnikom koji je zastrašivao
ljude: „Sklonite se, gospođo, sunce mu žarko, pomerite taj
kombi ispred, mi smo na tajnom zadatku.“

Stoga mu je upečatljivi upad gospodina Marloua Kraft-
smena i njegovog prevodioca gospodina Bestmena u tri
metra kvadratna, od kojih se sastojao njegov posed, obojice
u odelu od tvida s prslukom, crnom kožnom akten-tašnom,
u skupim cipelama i sivom mantilu, vratio nadu u zanima-
nje prema kome je osećao veliku strast iako mu je najčešće
donosilo same neprijatnosti.

Osetio je poriv da ustane i dočeka ih, ali suzdržao se na
vreme. Policijski inspektor nije poslovan čovek, podsetio je
sebe, ne rukuje se, ne osmehuje se, čak i ne prekida meha-
nički ritam kucanja na tastaturi. U najboljem slučaju, i kao

* Šp.: *Manchego*, stanovnik Manče, postojbine književnog junaka Don
Kihota. (Prim. prev.)

najveći izraz učtivosti, izvadi cigaretu iz usta i udari njome dva-tri puta po ivici pepeljare, pročisti grlo nakašljavši se i izjavi: „Molim vas, sedite.“ I tada, kad se oči posetilaca nađu u istom nivou s njegovim, bez načina da zastraše čoveka gledajući ga odozgo, on može da podigne glavu i upita: „Kako mogu da vam pomognem?“

Marlou Kraftsman je imao otprilike šezdeset godina, ako je suditi po sitnim borama oko njegovih pacovskih okica. Bio je bled kao hladni mesni narezak, koža mu je bila potpuno iste boje kao kuvana šunka a usne tako tanke da se činilo da su nacrtane perom za povlačenje crta.

Prevodilac je bio nešto mlađi, ali isto tako rozikast. Imao je više kose, crne sa sedinama, i nosio je naočare za vid na blizinu.

– Dozvolite da vam predstavim svog šefa – izjavio je Bestman na gramatički besprekornom španskom jeziku, ali s takvim izgovorom da se čoveku digne kosa na glavi. – Mister Marlou Kraftsman, iz *Kraftsman end ko*.

Inspektor je napravio glupav izraz lica. Primetio je to savršeno dobro. Po uzbuđenju s kojim je subjekat izgovorio to ime, praćeno podužom tišinom kako bi se odjek njegovog glasa odbio o gips-kartonsku ploču, najverovatnije se nalazi pred nekim finansijskim magnatom. Zvučalo je kao da je u pitanju neka banka. Jedna od onih što su duže od sto pedeset godina u rukama iste porodice engleske aristokratije. Jer ta dvojica primeraka su nesumnjivo sinovi Podmuklog Albiona; otud taj superiorni izgled i satovi firme *Hamilton*, što je bilo oštromno zapažanje kojim će kasnije imati priliku da se hvališe, kad se bude prisećao tog prizora.

– Aha – odvratio je ne dodajući bilo kakvu primedbu, pošto nije imao ni najblažu ideju šta znači to ime.

– Mister Kraftsman je doputovao iz Londona da prijaviti nestanak svog sina Atikusa Kraftsmena. Budući da je

poslednja poznata adresa mladog gospodina Kraftsmena u Ulici Alamiljo broj pet, Skotland jard nam je napomenuo da bi bilo umesno otvoriti istragu ovde, u vašoj policijskoj stanici, budući da je najbliža njegovoj adresi.

– Vas šalje Skotland jard? – To je obećavalo.

– Ne baš, gospodine Handaliljo...

– Inspektor Mančego – prekinuo ga je policajac.

– Ne baš, inspektore Mančego – ponovio je čovek. – Jednostavno, tamošnja kancelarija nas je uputila ovamo.

– Shvatam.

– Stvar je u tome što gospodin Atikus Kraftsman tri meseca ne daje znake života od sebe. Poslednji put je stupio u vezu s ocem desetog avgusta, poslavši telefonsku poruku.

– Da li bih mogao da čujem tu poruku? – upitao je Mančego.

– Na engleskom je – odgovorio je prevodilac otvarajući akten-tašnu i izvukao smartfon najnovije generacije.

Pritisnuo je više dugmadi. Primakao je uređaj inspektorovom uvu i zadržao dah. Mančego je čuo nazalan glas, kao da je tom nekom začepljen nos, neki ritmičan zvuk u pozadini, nešto kao žalopojku ili molitvu, i akorde gitare. Dakako, nije razumeo ni jednu jedinu reč od onoga što je pozivalac govorio, ali je zato mogao da nasluti da ta poruka nije nikakav poziv u pomoć pošto u glasu nije bilo uznemirenosti. Uveče će takođe, setivši se te pojedinosti, čestitati sebi zbog svog istraživačkog dara.

– Šta kaže? – Ipak, morao je da prizna da mu je to što ne govori engleski jezik veliki nedostatak.

– Kaže od reči do reči: „Tata, prepusti to meni. Držim sve pod kontrolom.“

Inspektor je automatski prostrelio gospodina Kraftsmena inkvizitorskim pogledom. A ovaj je, sa svoje strane, upiljio svoje crvene okice u inspektorove.

– Pa? – upitao je inspektor. – Znete li na šta se to odnosi? Prevodilac je preveo. Gospodin Kraftsman je odgovorio.

– Moj šef kaže da se verovatno odnosi na posao koji mu je bio poveren u Madridu.

Mančego je odstupio. Nakon svega, ispostaviće se da je ovaj slučaj kao i svi ostali. Ružni poslovi trgovine opojnim sredstvima i namirivanja računa.

– Gospodine *Krasmane* – oštro je upitao – da li je vaš sin umešan u trgovinu drogom?

– Ne, za boga miloga! – odgovorio je Bestman i ne prevodeći. – Mladi gospodin Kraftsman, kao i njegov otac, ovde prisutan, pokojni deda i svi preci s očeve strane do sedamnaestog veka, bavi se izdavaštvom.

– Razumem – odvratio je Mančego.

– To je mladić dostojan poštovanja, školovan na Ekseter koledžu u Oksfordu, s odličnim ocenama na fakultetu i neokaljanom poslovnom karijerom. Nikad nije bio uvučen ni u kakve mutne poslove. On je žrtva, a ne osumnjičeni.

Inspektor Mančego je povukao dubok dim cigarete. Napravio je pogrešan korak, tačno, ali, kako je objasnio Englezima, treba istražiti svaki mogući uzrok nestanka, pa čak i najneverovatniji.

– Treba polako odbacivati mogućnosti – izneo je mišljenje.

– Gospodin Kraftsman je skloniji eventualnoj otmici – odgovorio je prevodilac.

– Zašto? – hteo je da čuje Mančego. – Da li ste primili poziv u kome se traži otkupnina? Imate li neki dokaz da je mladić zadržan protiv svoje volje?

– Nemamo.

– Onda se držimo činjenica i ne udaljavajmo se od predmeta, gospodo.

Važno je sve vreme zadržati nadmoćan položaj u odnosu na Engleza, rekao je sebi Mančego. Otvorio je kompjuterski program koji je sadržao formulare za prijave, odabrao opciju „novi prazan dokument“ i napisao: „Slučaj Krasman“, mada ga je zatim zamenio sa „Kraftsmen“, na zahtev prevodioca:

Podnosilac prijave Marlou Kraftsmen prijavljuje nestanak sina Atikusa Kraftsmena, starog trideset godina, visokog metar osamdeset sedam, krupne građe, plavo-kosog, zelenih očiju, koji lako hramlje zbog nekadašnje povrede na veslanju...

Zastao je i nabrao čelo.

– Na veslanju?

– Tako je. Pokidana tetiva.

Mančego je zamislio momka kako vesla u osmercu rekom Temzom. Mišićava leđa, snažna ramena, krepke ruke, ali noge? Noge gotovo da i nisu potrebne u osmercu za veslanje. Pribeležio je u sebi: „Istražiti ulogu nogu u bavljenju sportskim veslanjem.“

... pri čemu je poslednja poznata adresa mladog gospodina Kraftsmena u Ulici Alamiljo drugi sprat desno, broj pet, Madrid, a pošto je poslednji put uspostavio vezu s ocem 10. avgusta 2012. u 20.00 po londonskom vremenu.

Zastao je načas. Kolebao se. Pa otkucao poslednju rečenicu:

Nema naznaka da je slučaj povezan s trgovinom drogama.

– Odlično, gospodo – izustio je uzevši vazduh. – Još danas ću poslati prijavu i istraga će otpočeti što pre. U najskorije vreme ću vas obavestiti šta ima novo.

Pošao je da ustane i da ih isprati, ali videvši da njih dvojica i dalje sede, smesta se vratio na svoju stolicu. Gospodin Kraftsmen je davao uputstva prevodiocu. Mnogo njih.

– Mog šefa čudi što vam nije potreban nijedan drugi podatak.

Mančego je podigao obrvu.

– Ovde je tako kako je. Rokovi su takvi kakvi su. Ne primamo novac, ni mito, niti išta slično da bismo ubrzali proceduru, kao što verovatno shvatate.

– Ama o čemu vi to govorite? – začudio se prevodilac.

– Mi mislimo na uzorke DNK, fotografije žrtve, podatke iz banke, uređaj za lociranje telefonskih poziva, registarske tablice automobila koji je vozio kad je viđen poslednji put...

Inspektor je pročistio grlo. Uzvrpoljio se na stolici. Prešao je u protivnapad.

– Znači utajili ste od mene činjenicu da je gospodin *Kraftsmen* vozio automobil kad je poslednji put viđen.

– Nismo ništa utajili – negodovao je Bestmen. – Nego vi niste pitali.

– Valjda ne nagoveštavate da ne umem da radim svoj posao, je li?

Položaj nadmoći, podsetio je sebe, položaj nadmoći.

– Naravno da ne.

– Onda mi već jednom ispričajte sve što znate o slučaju. I opominjem vas, ako budem otkrio da krijete od mene neke važne informacije, vas dvojica ćete postati predmet istrage.

Englezi su tiho razmenili nekoliko rečenica. Zatim su u isto vreme otvorili akten-tašne, izvukli dve fascikle i stavili ih ispred Mančegovog računara. Biće ovo duga noć, zažalio je u sebi inspektor; moraće da pročita sve to da bi napisao prijavu.

– U ovoj fascikli su svi podaci na engleskom jeziku, a u drugoj je prevod na španski – objasnio je prevodilac.

– Odlično.

– Pošto nemamo DNK analizu mladog gospodina Kraftsmena – dodao je Englez – možda ne bi bilo naodmet da vi uzmete uzorak od mog šefa, njegovog oca.

Mančego se počeošao po potiljku. Nikad u životu se nije našao u sličnoj situaciji.

– Moraćete malo da sačekate – najavio je.

Ustao je i napustio kancelariju brзом brzinom. Izašao je napolje, prešao ulicu na semaforu, ušao u Adelininu apoteku i zatražio štapiće s vatом. Platio je u gotovom. Vratio se u policijsku stanicu, ušao u boks gde su ga dva muškarca ljubopitljivo iščekivala i zatražio:

– Hajde, gospodine *Krasmane*, zinite.

Atikus Kraftsmen se savršeno dobro sećao zvuka tetive na kolenu kad se pokidala, u jeku takmičenja u veslanju protiv Kembridža, kao i pljuska vesla po vodi. Sedmu godinu zaredom, zbog njegove povrede, Oksfordski univerzitet je zauzeo drugo mesto na takmičenju u kome su učestvovala samo dva tima. Suparništvo s momcima u azurnoplavom bilo je sastavni deo stotina malih ili velikih davnašnjih tradicija u kampusu; kao nošenje kravate sa raznobojnim prugama, zakletva – na Bibliji – da će se uzdržavati od žvakanja žvake u Biblioteci Bodleani, snobovsko jedenje jagoda i ispijanje šampanjca na livadama oko Krajst čerča ili zabrana gaženja trave u središnjoj leji koledža, iz čega je proizilazila neprijatnost da ste morali obići ceo krug oko dvorišta kako biste prošli.

Sva ta pravila isprva su bila šokantna, ali pošto se preživi prva godina, ne samo da su revnosno poštovana nego su postajala trajna do kraja školovanja, budući da su tajanstveno postajala sastavni deo kolektivnog duha studentskog stada.

Atikus nije zaboravio ni šta je osetio kad je prvi put ugledao spomen-ploču na vratima svoje sobe: „Ovde je stanovao slavni pisac Dž. R. R. Tolkin.“

To nije bila slučajnost. Marlou Kraftsmen, vlasnik izdavačke kuće *Kraftsmen end ko*, silno je navaljivao na rektora da njegovom sinu Atikusu bude dodeljena soba u kojoj je nastao *Gospodar prstenova* – za njega jedno od najvećih dostignuća svetske književnosti – i ta želja mu je ispunjena bez odlaganja, s obzirom na njegov položaj člana upravnog odbora koledža i dobrotvora biblioteke. Pre Atikusa je njegov stariji brat Holden spavao u toj sobi i u njoj napravio svog prvog sina Olivera, na nezadovoljstvo svoje majke, kojoj bi bila draža svadba u velikom stilu, bez bebe na putu. I sam Marlou, njegov otac Dorijan i deda Šerlok, član osnivač Apolaustičara,* svojevremeno su bili stanari te sobe čije je posjedovanje postalo sveto za Kraftsmene koliko i stari porodični običaj da deci daju ime glavnog junaka nekog kulturnog romana.

Ipak, bespomoćan pred vratima novog života, Atikus zapravo nije osetio ponos o kome mu je toliko puta govorio otac, nego nepodnošljiv pritisak u želucu pošto je shvatio da ta ploča od njega zahteva umne sposobnosti i umetnički nemir kojih je u potpunosti bio lišen.

I tako, nakon što ga je nekoliko dana mučila zabrinutost što nije u stanju da iskaže počast Tolkinu, preko srebrnog pravougaonika je prelepio nalepnicu s grbom Čelsija i prijavio se za fudbalski tim, za timove za *punting*** i veslanje, i značajno se istakao u tim disciplinama.

Takođe se zaposlio kao vodič u muzeju kampusa, uprkos tome što mu nije bio potreban novac i što je uniforma bila nekakva smešna srednjovekovna odora, ali devojka njegovih

* Od engl.: *apolaustic*, povezan sa uživanjem ili predan uživanju, hedonista. (Prim. prev.)

** Engl.: veslanje u čamcu pod nazivom *punt*, koji ima ravno dno i četvrtast pramac. (Prim. prev.)

snova, kojoj jeste bio potreban novac, radila je na biletarnici i naplaćivala ulaz, i to je bio najbolji način kog se dosetio da joj se približi a da ne izazove sumnje.

Devojka se zvala Lizbet, i tog dana kad je pokidao tetivu, pratila je veslačku regatu s mosta, s marinskoplavom maramom vezanom oko vrata. Kad je Atikusov čamac izgubio ritam, ona se, očajna, udaljila od reke u zagrljaju jednog studenta s Linkoln koledža.

Mladi Kraftsmen je proveo šest nedelja nakon operacije kolena u porodičnom letnjakovcu, u vojvodstvu Kent. Mada je njegov otac to prostranstvo zelenih livada na kojima je gajena jedino trava istrajno nazivao „farmom“, imanje je očigledno bilo seoski posed za odmor, s viktorijanskom vilom, štalama, vrtovima i jezerom s patkama.

Imalo je biblioteku od mahagonija s više od osam hiljada knjiga u kožnom povezu, a neke od njih su bile pravo blago. To je bilo Atikusovo omiljeno mesto, gde je provodio usamljeničke dane odvojen od sveta, gledao kroz prozore kako pada kiša, sećao se Lizbet, dodavao cepanice u vatru i znatiželjno preturao među tim knjigama koje su mu, do tog časa, ličile samo na ukrasne predmete. Otkrio je antičke filozofe, avangardne umove, izuzetno skupocene gravire, crnobeke razglednice mesta koja više ne postoje, iznenađujuće izopačenosti, žitija svetaca, Bajrona, Kitsa i Beketa, sve pomešano u njegovoj biblioteci i u njegovoj glavi, u amalgamu meda i limuna.

Vikendom se kuća ispunjavala životom. Roditelji su mu se vraćali iz Londona, pojavljivali su se njihovi prijatelji, Holden je donosio malog Olivera u rancu na leđima a biblioteka se pretvarala u salon u kome se pio čaj i razgovaralo na sav glas.

Nedeljom po podne Atikus je osećao neobjašnjivu žudnju, poput kakvog čudaka, predviđajući trenutak kada će

svi oni posedati u kola i nestati putem oivičenim stablima kestena, a on napokon povratiti kontrolu nad svojom vojском pripovesti i pesama.

Koleno je zacelilo, naporedo s njim glava mu je postala bodra a duh mu je upijao tuđa osećanja i pretvarao ih u sopstvena.

Po povratku u Oksford bio je drugačiji muškarac. Hrabriji.

Otišao je do Lizbet u muzej, izvukao je iz biletarnice i poveo kaldrmisanim ulicama u centru do crkvice svog koledža, uvek prazne. Stigavši tamo, zaključao je vrata iznutra, otvorio poklopac klavira, odsvirao *Most preko uzburkane vode*, u sećanje na kobni dan regate, dodirnuo kišne kapi koje su mu padale na glavu, dodirnuo njenu mekanu ruku, dodirnuo njenu kosu i lice. Upitao je: „Da li želiš da vidiš moju sobu?“

Spavali su zagrljeni u uzanom krevetu. Ženske posete su u Ekseter koledžu bile zabranjene, ali mister Šortsajt, čuvar, bio je veoma popustljiv i pravio se da ništa ne vidi, umeo je da se pretvara da spava kao zaklan u fotelji u čuvarskoj kućici a uz to je uživao slušajući noćne uzdahe zabranjenih dragana. Jedino pravilo koje se obavezno moralo poštovati, i to su znali svi studenti bez izuzetka, bilo je da se soba isprazni od ilegalnih poseta pre svitanja, pošto je dnevni čuvar stizao tačno u sedam s naočarima za vid na daljinu i spiskom prekršaja.

Lizbet je imala lagan san. Probudila se pre Atikusa. Čekala je da on otvori oči, naslonjena na jastuk, i utom se našla oči u oči s muškarcem starim osamdesetak godina i s licem mudraca koji je pušio lulu a uz njega je bio jedan maleni hobit. Nazvao joj je dobro jutro, prošpartao sobom uzduž i popreko, zakopčao prsluk i iščežao.

– Mislim da sam videla Tolkinovog duha – šapnula je Atikusu u uvo.

Ali on ju je ućutkao poljupcima.

Ionako je verovatno bilo tačno da tim odajama šetkaju duhovi više bivših profesora. Bilo je tu neobjašnjivih strujanja vazduha, šapata u noći, klavira koji sviraju sami, potmulih koraka, prigušenog smeha, a pokatkad bi leja na sredini dvorišta osvanula izrovana otiscima stopala.

Ceremonija dodele diploma bila je svečana i protokolarna, studenti u plaštovima i s trakama, turisti ubeđeni da su se vratili u neko pređašnje vreme a zvona su se oglašavala radosno i mahnito.

Oproštaj je bio potresan. Sa školskom godinom su se okončavala mnoga prijateljstva, mnogi planovi, mnoge ljubavi.

Lizbet se vratila na ostrvce Gernzi, izgubljeno u Lamanšu; Atikus je obišao svet s rancem na leđima, video Evropu, video Arabiju, Indiju, Istanbul. Potom se skrasio u Londonu, u blizini Najtsbridža, u stanu gde je posvuda bilo knjiga, dva bloka od izdavačke kuće *Kraftsmen end ko*, gde je počeo da radi pod očevim rukovodstvom. Malo-pomalo ostavio je za sobom slatke uspomene na prvu ljubav i zamenio ih novima, raznih ukusa: kiselih, ljutih, slasnih i egzotičnih. Kupio je klasičan model aston martina, potpuno isti kao onaj Džejmsa Bonda, da bi se svake nedelje, bez izuzetka, vraćao u biblioteku kuće u Kentu, gde su ga željno iščekivale hiljade knjiga poređane po abecednom redu i kamin s upaljenom vatrom. Nije mu bilo potrebno ništa više.

Sve dok ga jednog dana Marlou Kraftsmen nije pozvao u svoju kancelariju.

– Atikuse, sine, jedno neprijatno pitanje iziskuje hitno rešenje. Potreban si mi.

Dotad je mladi Kraftsmen bio napunio trideset godina. Imao je sređen život, čvrsta prijateljstva, poprilično novca u banci, zavidan fizički izgled i slobodu da bezbrižno tumara amo-tamo, nemajući drugih obaveza osim svog prijatnog posla u izdavačkoj kući od ponedeljka do petka, ljubavnih avantura subotom i svojih knjiga nedeljom.

– Sedi, hajde – pozvao ga je otac, pokazujući na jednu od dve kožne fotelje u kancelariji.

Atikus se u toj prostoriji osećao podjednako udobno kao u salonu svoje kuće. Na zidovima su visili portreti iste gospode, u srebrnim ramovima fotografije iste porodice, a šef mu je bio isti onaj junak koji je u detinjstvu odagnavao njegove noćne more. Došao je u iskušenje da podigne stopala na pisaci sto od mahagonija, ali zabrinut izraz očevog lica sprečio ga je u tome. Opredelio se za zvaničnije držanje, s nogama prekrštenim u visini gležnjeva i pridržavajući jednom rukom bradu. Isto kao deda Dorijan na svom portretu.

– Vidi, Atikuse – počeo je otac priču a zatim se preobrazio u šefa – pre svega želim da ti čestitam na poslu koji obavljaš. Postao si važan deo kompanije i veoma sam ponosan na tebe. Znaš da ćemo te naredne godine, kad gospodin Bestmen ode u penziju, postaviti za direktora razvoja.

– Aha – potvrdio je Atikus, koji je često dobijao isto obaveštenje iz očevih usta: čestitku i podsećanje na buduće unapređenje kao uvod u neko osetljivo zaduženje. Sad će, sigurno, uslediti iznenađenje.

– Dobro. – Stanka. Nakašljavanje.

– Aha?

– Stvar je neprijatna.

– Da.

– Potrebno je hitno rešenje.

– Dobro.

Marlou je udahnuo vazduh. Ustao je. Ushodao se kancelarijom.

– Počecu od početka – rekao je – da bih te upoznao s prethodnim događajima – dodao je. – Slučaj nas vraća u devedeset šestu godinu. – Stanka. Nakašljavanje. – Prema tome, kao što si svakako izračunao, problem je nastao pre šest godina. Iako na početku nije bio problem, ne, nego ulaganje.

Zbilja, bilo mu je teško da se raspriča. Atikus je pozeleo da ustane iz fotelje i prodrma oca kao kristalnu kuglu ne bi li već jednom počeo da pada sneg.

– U tom trenutku smo bili u jeku širenja preduzeća – objasnio je otac. – U to doba smo otvorili kancelarije u više evropskih prestonica. Jedna od njih, kao što znaš, nalazi se u Madridu, u Španiji.

Atikus je potvrdio.

– Gospodinu Bestmenu je sinula vizionarska ideja. – Nabrao je čelo. – Smislio je da bi, kako bismo potpomogli

prodaju naših knjiga, bilo preporučljivo da *Kraftsmen end ko* izdaje i male književne časopise u svakoj zemlji, radi reklamiranja naših naslova.

– Veoma pametno – odao je priznanje Atikus.

– Pokrenuli smo te projekte i moram reći da su, do današnjeg dana, uspešno ispunili svoj zadatak. Kao što sigurno shvataš, to nisu preduzeća koja zarađuju mnogo novca, ali zato su valjane alatke. Neka, kao nemački *Krafts*, uz to su uspela da se svrstaju među najuglednije književne časopise na teritoriji svoje zemlje.

Marlou se vratio za svoj sto. Skljokao se u fotelju.

– Sva osim jednog.

Tog popodneva, posle sastanka, Atikus *Kraftsmen* je osetio potrebu da pije sam. Naslonio se na šank jednog paba u četvrti i poručio ledeno hladno pivo. Smesta ga je iskapio do dna. Podrignuo je.

U njegovoj tašni su bili dokumenti koje mu je poverio otac. Zaista, slučaj je bio škakljiv, otud Marlou nije bio rad da izgovori sve u jednom dahu. Za Atikusa je to značilo popeti se stepenik više u karijeri, u to nije bilo sumnje: u pitanju je bio slučaj koji je zahtevao nekoga s iskustvom i kome kompanija može bezrezervno verovati. Međutim, sa sobom je donosio i značajnu promenu u njegovoj svakodnevici. Biće neophodno da otputuje iz Engleske na neodređeni vremenski period i da ostavi za kasnije neke druge poslove u koje je sada ulagao sve svoje napore.

Poručio je još jedno pivo.

Na kraju krajeva, stvar je jednostavna. Neprijatna, jeste, ali jednostavna. Sastoji se u tome da otputuje u Madrid i da kao grom iz vedra neba ugasi časopis *Osloboditi te*, otpusti

sve zaposlene, podeli otpremnine, rukuje se, istrpi plač, ljubazno objasni razloge za tu krajnju odluku i okrivi ih za sve: za finansijske gubitke, za nedostatak procena šta će se zbivati u budućnosti, za nepovratno nanetu štetu imidžu marke *Kraftsmen*, i tako dalje.

– Treba da znaš još jedan detaljčić – kazao mu je otac između stanke i nakašljavanja. – Tim časopisa *Osloboditi te* broji pet zaposlenih. Pet. I ispostavilo se, sine, da su to slučajno sve same žene.

Ne može biti tako teško, razmišljao je Atikus za šankom paba. Međutim, iz nekog neobičnog razloga, osećao je neodložnu potrebu da ubrizga sebi alkohol u venu. Nakon četiri piva vratio se kući teturajući se. Možda je zato zaboravio da stavi u kofer sijaset neophodnih stvari koje su mu nedostajale odmah po prispeću u Madrid.

Inspektor Mančego je ubedio svoje drugare da je mus seljačka igra. U osnovi, objasnio je, zato što se koriste zrna leblebije. Neko je predložio da ih možda zamene nečim drugim: kamenčićima, piljcima ili kockama šećera; nečim što je lako pronaći u krčmi ili susedstvu, ali Mančego je istrajno ponavljao da nakon svih silnih napora da uspeju u životu i nakon svih muka koje su morali da istrpe dok se nisu nastanili u prestonici, šteta je sve to upropastiti zbog musa. Takođe im je zabranio da i dalje naručuju vino u ravnim čašama bez stopa a za tapase rusku salatu. Kakva družina seljobera. On je čvrsto namerio, izjavio je veoma ozbiljno, da nauči da igra poker i pije viski.

Mada je isprva bilo nekih glasova neslaganja, nova navika da se sastaju svakog četvrtka kako bi igrali poker za novac brzo je pustila korena u društvu. Pa ipak, Mančego nije znao da njegovi drugari na smenu zauzimaju busiju na uglu ulice kako bi videli kad dolazi i uzbunili ostale, koji su brzo sklanjali španski špil karata, nadušak ispijali crno vino, trpali u usta krokete i lignje, a zatim ga veoma ozbiljni dočekivali s razbacanim žetonima i kockarskim facama.

Sve te neprijatnosti priređivali su sebi iz dva razloga; kao prvo, zato što su ga odistinski cenili, i kao drugo, zato što je bio jedini policajac u toj grupi a četvrt je bila jedna od onih spasavaj se ko može, s lopovima, narkomanima, zelenašima i kaznama za pogrešno parkiranje. Svima njima Mančego je pomogao da se izbave iz škripca ili da zaštite svoj posao. A nije tražio ništa zauzvrat, podsećali su jedan drugoga, izuzev tog kaprica s pokerom, jadničak, i na kraju krajeva ništa ih ne košta da mu udovolje.

I tako su ga, bez greške, tog četvrtka posle devet, Macolica, Hosi, Putar i Migel (s naglaskom na i) već čekali s viskijem na ledu.

U Mančegovom pogledu se odražavalo nešto posebno, ovlaštan osmeh, iskričave oči. Pozdravio se s njima tapšući ih po leđima, kao obično. Seo je raskrečenih nogu.

– *Pogađaj* – zatražio je, dižući i spuštajući obrve da bi pojačao neizvesnost.

Imao je novosti za njih.

– Dobio sam slučaj – nastavio je, ne dajući nikome vremena da izlane neku budalaštinu poput: „Dobio si povišicu plate“ ili „Konačno su ti uveli ADSL liniju“.

– Droge? – upitao je Hosi.

– Može biti, Hosi, može biti. Ja ne odbacujem nijednu mogućnost, znaš već – odvratio je, zadovoljan pronicljivošću svog prijatelja, vlasnika auto-mehaničarske radionice i svog najboljeg učenika. – Ali ne. Izgleda da ovog puta nije to u pitanju. To je međunarodni slučaj koji prevazilazi naše granice.

– Useljenici, ni reč više – razrešio je nedoumicu Macolica, koji je vodio bakalnicu i bio opsednut procvatom kineskih prodavnica. „Ti ljudi“, govorio je, „spavaju stojeći.“ „Očiju mi, video sam“, dodao bi, pa poljubio jagodice prstiju.

– Istražujem nestanak – otkrio je Mančego. – Jedan engleski aristokrata, veoma ohol, izgubio je sina i traži ga. Juče se pojavio u stanici. Poslao ga je Skotland jard.

Platio je turu viskija.

– Sad ćete videti – najavio je.

Izvukao je mobilni iz džepa i okrenuo broj. Ostali su pažljivo slušali.

– *Mančego espikin* – izgovorio je. – *Not in hospital* – dodao je.

Ko god da je bio s druge strane veze po svojoj prilici nije razumeo rečenicu koju je Mančego držao napisanu na ceduljici, tako da ju je izgovorio opet.

– Mančego – ponovio je drugi put. – *Polis, Espejn. Jes, jes. Not in hospital.* – I po treći put: – *In hospital not.*

Drugari su ga gledali ljubopitljivo. Niko se nije usuđivao da ga išta upita.

– Upravo sam obavestio gospodina *Krasmana*, aristokratu, koji je važan poslovni čovek iz Londona, kraljičin prijatelj, uzgred budi rečeno, da mu sin nije ni u jednoj bolnici.

Zavalio se u stolici. Protegnuo je noge.

– Kad se istražuje nestanak – objasnio je svom zadivljenom slušateljstvu – uvek se najpre treba osigurati da nestalo lice nije žrtva nekakve nesreće ili neke krađe uz upotrebu nasilja. Radi toga se stupa u vezu, preko posebne policijske linije, sa svim bolnicama u Španiji. Ima ih više hiljada. Saopšte se podaci o nestalom i čeka se.

– I ništa – ukapirao je Macolica.

– Ništa?

– Nisu ga pronašli, htedoh reći.

– Tačno. Nije ni u jednoj bolnici.

– Pa to će gospodinu *Krasmanu* doneti olakšanje – došutio se Hosi da primeti.

– Ništa od toga, Hosi, razmisli – ispravio ga je Mančego.
– To da se nestalo lice pojavi, pa makar i povređeno u bolnici, najbolja je vest. Mnogo je gora neizvesnost i neznanje gde ili u kakvom stanju se nalazi. To što nije u bolnici može značiti da je mrtav, na dnu bunara, na primer. Ili da je otet.

To poslednje je izustio drugačijim tonom. Otežući do u beskraj poslednji vokal. „Oteet“, tako je zvučalo.

– A da li si siguran da nije u pitanju neki problem s drogom? – nije odustajao Hosi.

Marlou Kraftsmen je ležao, udubljen u čitanje *Puste zemlje*, u potrazi za Svetim gralom, zamišljajući pusta groblja i druge poetske surovosti kad ga je prepaao zvuk zvona na telefonu na noćnom stočiću.

Podigao je slušalicu.

Glas inspektora Mančega, koji su prigušivali veselo zveckanje leda, smeh gostiju i muzika u pozadini, izazvao je kod njega isti bol kao udarac kamenom u potiljak. Taj čovek je izvikivao nerazumljive reči na nekom iskvarenom jeziku.

– *Not in hospital?* – uspeo je naposletku da odgonetne.

Udahnuo je vazduh. Izbacivao ga je lagano pritiskajući prstima slepoočnice, kao što je nalagala drevna istočnjačka tehnika opuštanja.

Dabome, pre odlaska u policiju, Marlou Kraftsmen je, uz pomoć dve sekretarice iz uprave izdavačke kuće, dve žene od kojih je zahtevao da njegovu potragu drže u najstrožoj tajnosti, telefonirao svim španskim bolnicama bez ikakvog rezultata. Pozvao je i policijske stanice, zatvore, hotele i ostale javne ustanove za koje je pomislio da bi se u njima

mogao pronaći makar neki trag o tome kud mu se deo sin. I ništa. Zatim se uverio da Atikus nije iznajmio nijedan auto i nijednu jahtu, niti je leteo komercijalnim letom, nije se vozio vozom, ni trajektom. Jedna sekretarica je predložila da potraže i po kampovima, ali Marlou ju je ubedio da ako se njegov sin nalazi na jednom od tih smrdljivih mesta, jedino moguće objašnjenje bi bilo da je otet, što bi tu malu istragu podiglo na viši nivo: ozbiljniji, za koji bi trebalo zatražiti pomoć stručnjaka.

Sledeći logiku tog rezonovanja, Marlou je otišao, zajedno sa Čarlsom Bestmenom, svojim čovekom od poverenja, u centralnu kancelariju Skotland jarda, gde je jedan ljubazan policijski inspektor više puta zatražio od njega da premesti potragu u Španiju pošto, kako je rekao, „slučajeve nestalih je najbolje istraživati na licu mesta“.

Mister Bestmen je savršeno govorio engleski, francuski, nemački i španski jezik, tako da je bez ikakvih problema mogao da obavlja ulogu tumača.

I Čarls Bestmen se prepao kad je zazvonio telefon u njegovoj kući u Čelsi gardensu posle devet sati. Već je bio u pidžami. Pogledao je koliko je sati na stojećem satu u odaji. Taj nikad nije grešio. Pripadao je njegovom dedi, preživeo je bombardovanja, deobe nasledstava i druge porodične katastrofe a i dalje je pokazivao vreme potpuno tačno.

- Dragi, da li je moguće da telefon zvoni ovako dockan?
- začudila se njegova žena Viktorija iz garderobe.

Čarls je podigao slušalicu. Slušao je ćutke.

S druge strane veze su se čuli pomešani glasovi, zveckanje čaša, muzika u pozadini. Načuljio je uši. Ubrzao mu se puls. Ako je mladi Kraftsman otet, kao što je sumnjao,

pre ili kasnije je trebalo da usledi telefonski poziv od kog je strahovao sa zahtevom za otkupninu. Danima je zamišljao taj razgovor: „Za sada, talac je u dobrom stanju“, reći će mu oni, „ali ako nam smesta ne platite, odseći ćemo mu uvo.“ „Predajte nam novac u akten-tašni, nemojte obavешtavati policiju.“ Onda će mu izdati prikladna uputstva kako bi stigao na neku ledinu u predgrađu, opomenuće ga: nikakvo oružje, nikakvi trikovi. I najzad, što je najgore od svega, moraće da saopšti Marlouu Kraftsmenu rđave vesti.

– Ko je to? – upitao je posle nekoliko sekundi napetosti. Ništa.

Poklopio je desno uvo i pritisnuo levo uz telefon. Glasovi su govorili na španskom jeziku. Bez sumnje, taj poziv je u vezi s otmicom Atikusa Kraftsmena.

– Halo?

U svoj toj buci uspeo je da uhvati jednu rečenicu. Nije prepoznao glas čoveka koji ju je izgovorio, ali smesta je shvatio da je u pitanju neko ko je povezan s policijom.

– A da li si siguran da nije u pitanju neki problem s drogom? – čuo je kako govori taj čovek.

Začuo se odjek flaše viskija koju je neko otvorio, praćen klokotanjem tečnosti što se izlivala u staklenu čašu.

– Mančego, mobilni ti je ostao uključen – izjavio je neko treći.

– Deli više, Macolice, sunce mu žarko – čuo je kako nestrpljivo naređuje inspektor Mančego pre nego što je prekinuo vezu.

Atikus Kraftsmen je imao naviku da nosi sa sobom, gde god da je, svoju malu erotsku biblioteku. Pet knjiga u crvenom kožnom povezu bez ikakvog naslova na koricama. Zauzimala su manje-više isti prostor kao nesecer; nisu to bila preterano obimna izdanja. Nije tu bilo predgovora, književnih studija, fusnota ni abecednih spiskova imena ili datuma. U pitanju su bili jedino ogoljeni tekstovi. Bez komentara.

To je zapravo bila njegova jedina izopačenost. Nikad nije pogledao pornografski film, nikad nije kupio skaredan časopis i nije voleo da pretražuje veb-sajtove sa seksualnim sadržajem. Nije bio poročan niti su mu se dopadale čudne stvari. Ipak, neobjašnjivo, osećao je da ne može da napravi ni korak u životu bez društva te putujuće biblioteke.

Najpre je nju izvadio iz kofera, čim su se zatvorila vrata sobe za momkom koji je doneo prtljag: paket umotan u svilenu hartiju u kome se nalazilo tih pet knjiga. I poređao ih je, kao i uvek, na noćni stočić, sklanjajući malo telefon i lampu, po strogom abecednom redu: Diras, Lorens, Miler, Nabokov i De Sad. Pet načina shvatanja ženske čulnosti.

* * *

– Te stvari se ne uče u knjigama – opomenula ga je Lizbet jedne od onih tajnih noći koje su proveli u Tolkinovoj sobi.
– To su samo fantazije ponikle u usijanim glavama pisaca. Nemaju nikakve veze sa stvarnošću.

Atikus je svako od tih dela otrgnuo od zaborava. U nekom trenutku neki član njegove porodice, muškarac ili žena, nabavio ih je, pročitao i sakrio među više hiljada knjiga biblioteke u Kentu. Nema boljeg mesta da se zakopa nečista savest. Neobično je bilo to što su sve one, svih pet, bile u dlaku istih dimenzija, štampane na istoj hartiji, tako tankoj da je ličila na papir za cigarete, i imale su isti brižljivo urađen povež. Možda su dobijene na poklon sve zajedno, podsticajan dar, za ko zna koga.

Slučaj je hteo da na koncu dopadnu njegovih šaka. Maltene igrom slučaja.

Lolita je bila prva. Otkrio ju je jedne kišne nedelje dok su bolovi u kolenu još bili nepodnošljivi i poslužila mu je kao melem. Odvratila je pažnju njegovog uma, opustila mu telo, ispunila snove sramotnim prizorima u kojima je Lolitino lice bilo isto kao Lizbetino. Zatim je došao *Ljubavnik*, mučniji, nasilniji, i s njim su neki snovi postali košmarni.

Tada je uvideo podudarnost veličine i izdanja dva primerka. Oslanjajući se na štake, prišao je koliko je mogao biblioteci i pregledao je celu, od vrha do dna, zdesna nalevo, dok mu jedan po jedan, kao svici što svetle crveno, nisu izbila pred oči još tri romana. Lizbet je govorila da se vođenje ljubavi ne uči iz knjiga, ali jecala je i izvijala svoje malo telo, zadovoljeno zahvaljujući Mileru i Nabokovu, koliko god da je Atikusu pripisivala takva bunila.

Nesmotrena priča o ljubavnim veštinama mladog Kraftsmena pronela se brzinom munje po hodnicima ženskih koledža. Ubrzo je njegova slava prerasla u legendu. Žene su ga tražile pogledom, progonile po mračnim uličicama, saterivale u ćošak, proždirale ga. Jednom prilikom je neka veoma mlada devojka zatražila od njega, mrtva ozbiljna, da vodi ljubav s njom u osmercu. Plovili su noću rekom Temzom, ona je sedela opkoračivši njegove noge, njišući se napred-nazad u ritmu vesala.

O tim povremenim romansama nikad nije rekao ništa Lizbet. Zašto bi, kad je na kraju krajeva ona izvlačila najveću korist iz svih novih iskustava koja je sticao?

Na kraju treće godine, uz ono što je naučio iz knjiga i otkrio u stvarnom životu, Atikus je mogao da napiše vlastiti erotski roman. Ako nije, bilo je to iz poštovanja prema Tolkinu. Duh nekadašnjeg profesora prisustvovao je svakoj od tih ljubavnih lekcija ćuteći kao zaliven, nikad ne prepadajući učiteljice učenika, malo razrogačenih očiju, jeste, ali uz trpeljivost ispunjenu poštovanjem koja ga je pretvarala, u dobru ili u zlu, u saučesnika te tajne. Kako bi nedolično bilo ispričati svima o Tolkinovoj sklonosti ka voajerizmu.

Smestivši biblioteku, Atikus je iz kofera izvukao električni čajnik. Bilo je nezgodno vući ga svuda, ali bilo je još gore ako je morao da čeka da mu sobna usluga donese toplu vodu. Čaj mu je bio potreban svakih četrdeset minuta; izračunao je to precizno poput kazaljke koja pokazuje sekunde.

Uvek je putovao s dve-tri kutije erl greja, mada su ga uveravali da se taj proizvod može pronaći u većini zemalja na svetu, pošto je osećao nepatvoreni užas od ideje da može

ostati bez svog leka za svaku boljku. Tu čudnu naviku je stekao odavno: u trinaestoj godini dečak osetljivog zdravlja se upisao na Iton i neprestano se razboleo od gripa, patio od glavobolja i problema s varenjem. I imao je sreće da dopadne u ruke doktora Hamansa, poreklom iz Holandije, koji je bio usred pisanja rada o lekovitim svojstvima biljnih infuzija. Usvojio je Atikusa kao pokusnog kunića i postigao sa čajem erl grej ono što niko nije konvencionalnom medicinom: bolešljivi momak postao je zdrav kao dren. Ako ga je bolelo stomak, davao mu je šolju toplog čaja. Ako ga je bolela glava, davao mu je ledeni čaj; ako bi pao igrajući kriket i odrao kožu, bio je dovoljan mlaz čaja na vati da se očisti rana; ako bi dobio povišenu temperaturu, snižavao ju je oblozima natopljenim erl grejom. Na opšte iznenađenje, terapija je bila zapanjujuće delotvorna. Atikus je porastao trideset centimetara za pet godina srednje škole, nije se razboleo ni jedan jedini put, proglašen je za kapitena tima za kriket i dobio je šest odličnih ocena.

Hamans je želeo da dublje prouči slučaj uz stipendiju koju je kompanija *Tvajningzel* dala londonskoj lekarskoj komori, ali Marlou je odbio da njegov sin bude korišćen kao laboratorijski miš. Naposletku mu je dopustio jedino da donira nauci nekoliko uzoraka krvi i tkiva, s kojima je Hamans mesecima radio danonoćno, ali nije došao ni do kakvog konačnog zaključka. Prava šteta. Atikus je, opet, ubeđen da čaj leči sve, razvio više psihološku nego fizičku zavisnost od erl greja i odlučio da svuda putuje noseći svoj električni čajnik, kao što neke žene putuju s fenom.

Ostavši sam u sobi, uključio je aparat u struju, napunio ga vodom, sačekao dok se nije upalila lampica, i opsovao sebe što se spakovao tako na brzinu, sa četiri piva u telu i otupljenog mozga. Zaboravio je šolju. Svoju šolju.